

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№ S/3 (3) - 2023

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРЪ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ
ELECTRONIC JOURNAL

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

Махсус сон

№ S/3 (3)-2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

Специальный выпуск

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES Special Issue

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликов Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамрокулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон

Республикаси Судьялар олий кенгаши
хузуридаги Судьялар олий мактаби

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимов Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети хузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васида Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Хайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги

Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Crossref DOI:

Тахририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилади.

Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
масъулияти чекланган жамият.

Тахририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:
scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал:
https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА**07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ***Шоев Иззатулло Хусенович*

СУДЕБНОЕ ДЕЛО В БУХАРСКОМ ЭМИРАТЕ 7-15

Mirsoatova Sayyora Turg'unovna

KALTAMINOR MADANIYATINI DAVRIY MADANIY SANALASH MUAMMOLARI (sopol idishlar va uy-joylar misolida) 16-21

*Музаффаржон Мансуров*СОВЕТ ИТТИФОҚИ ЙИЛЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА ТАШҚИ ТУРИЗМ
РИВОЖЛАНИШИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ ..... 22-32*Qodirova Ra'no Mamirjonovna*

O'ZBEKISTON SSR MAKTABLARIDA TARIX VA IJTIMOY FANLARNI O'QITILISHI (XX asrning 30-yillari) 33-38

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ*Пардаева Шаҳноза Абдинабиевна*ХЎЖАЛИК ЮРИТУВЧИ СУБЪЕКТЛАР МОЛИЯВИЙ ОҚИМЛАРИНИ БОШҚАРИШДА
СТРАТЕГИК БОШҚАРУВ ҲИСОБИНИНГ РОЛИ ..... 49-45*Камчибеков Фарход Олимжонович*ЭРКИН ИҚТИСОДИЙ ВА КИЧИК САНОАТ ЗОНАЛАРИ ФАОЛИЯТИНИНГ ЖАҲОН
ТАЖРИБАСИ ..... 46-53*Баратов Махсудали Назиралиевич*МИКРОМОЛИЯЛАШТИРИШНИНГ ЧЕТ ЭЛ ТАЖРИБАСИ ВА ИЖТИМОЙ МУАММОЛАРНИ
ҲАЛ ЭТИШДАГИ РОЛИ ..... 54-61*Nosirov Ilkhom Abbosovich, Ermatov Ilmidin Toshmatovich*ENVIRONMENTAL MANAGEMENT OF THE USE OF NATURAL RESOURCES IN THE
SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY OF UZBEKISTAN ..... 62-71*Nasirxodjaeva Dilafruz Sabitxanovna, Nurboyev Jalaliddin Mamadievich*O'ZBEKISTON MAXSUS IQTISODIY ZONALARINING EKSPORT KO'RSATKICHIGA TA'SIR
ETUVCHI OMILLAR REGERESSION TAHLILI ..... 72-78*Aliyev Maruf*

HOW TO IMPROVE THE SOCIAL PROTECTION SYSTEM? 79-85

*Ачилов Уйғунжон Улуғбекович*ПЕНСИЯ ЖАМҒАРМАСИ ДАРОМАДЛАРИ ҲАЖМЛАРИГА ОМИЛЛАР ТАЪСИРИНИНГ
ЭКОНОМЕТРИК ТАҲЛИЛИ ..... 86-92*Ashurov Maxammadjon Sotvoldievich*O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI INNOVATION MODELGA O'TISHINING AYRIM
YO'NALISHLARI ..... 93-99*Абдуллаева Зулфия Иззатовна*МЕҲМОНХОНАЛАРНИ КЛАСТЕРЛАШ - МЕҲМОНХОНА БИЗНЕСИДА БОШҚАРУВНИНГ
САМАРАЛИ ШАКЛИ ..... 100-106*Қурбонов Сирожиддин Қурбонович*МЕҲНАТ БОЗОРИДА ИШЧИ КУЧИ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ
ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ АҲАМИЯТИ 107-113

*Ismanov Ibroxim Nabiyevich*MHXS MUVOFIQ KONSOLIDATSIYALANGAN MOLIVAVIY HISOBOTLARNI SHAKLLANTIRISH
TEXNIKASI ..... 114-126*Turobov Sherzod Alisherovich, Namozov Bekjon Bo'ron o'g'li*

TIJORAT BANKLARI FAOLIYATI TAHLILINI TASHKIL QILISH 127-133

*Bahodirov Shohruh Bahodir o'g'li*O'ZBEKISTONDA TURIZM XIZMATLARI BOZORINING RIVOJLANISHI VA UNING
MAKROIQTISODIY KO'RSATKICHLARGA TA'SIRI ..... 134-143**09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ***Tojaliyev Abdukosim Abdulxakimovich*

INNOVATSIYA VA IJTIMOIIY MADANIY RIVOJLANISH 144-154

*Sagdullayeva Dilbar Shuxratovna*FUQAROLIK JAMIYATI INSTITUTLARI YOSHLAR IJTIMOIIY FAOLLIGINI OSHIRISH OMILI
SIFATIDA ..... 155-162*Abdumalikov Abdulatif Abidjanovich*ATROF MUHITGA INNOVATSION MUNOSOBATNI SHAKLLANTIRISHNING IJTIMOIIY-
FALSAFIY ASOSLARI ..... 163-168*Xalliyev Jasurbek Iskandarovich*OGAHIY TARIXIY ASARLARIDA BILISH TUSHUNCHASI BILAN BOG'LIQ ERONIY QATLAMGA
OID MA'RIFIY-FALSAFIY ISTILOHLAR ..... 169-173**10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ***Raximjonova Dilshodaxon Abubakir qizi*

AN'ANAVIY TERMINOLOGIYA MAKTABLARI 174-180

*Осипова Агата Викторовна*СЛОЖНОСТИ ОБУЧЕНИЯ ПАДЕЖНОЙ СИСТЕМЕ РУССКОГО ЯЗЫКА УЗБЕКОЯЗЫЧНЫХ
УЧАЩИХСЯ ..... 181-186*Ахмедова Азиза Комиловна*БАДИИЙ ОБРАЗ ТАСНИФИ, ТИПОЛОГИЯСИ ВА БАДИИЙ-ФУНКЦИОНАЛ
ХУСУСИЯТЛАРИ ..... 187-191*Кучкарова Ҳафиза*

НЕМИС АДАБИЁТШУНОСЛИГИДА ЖАНРНИНГ ЎРНИ 192-196

*Комилова Муяссар Мавжудовна*ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА РАЗВИТИЕ РУССКОЙ РЕЧИ УЧАЩИХСЯ ВОЕННОГО
АКАДЕМИЧЕСКОГО ЛИЦЕЯ ПРИ ДИФФЕРЕНЦИРОВАННОМ ОБУЧЕНИИ ..... 197-203*Mirodilova Nargiza Mirvaliyevna*

THE SEMANTIC – STRUCTURAL PRIORITIES OF ICT TERMINOLOGY 204-207

*Shirin Dadabayeva*COMPARATIVE SUPERSYNTACTIC INTEGRITY IN THE UZBEK AND ENGLISH
LANGUAGES .....

208-213

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР*Turdiyev Bexruz Sobirovich*

IBN SINONING HUQUQIY TA'LIMOTLAR RIVOJIDA QO'SHGAN HISSASI .....

214-220

*Матчанов Фахриддин Курамбой ўғли*МАҲКУМЛАРНИ АХЛОҚАН ТУЗАТИШ ВОСИТАЛАРИНИ ҚЎЛЛАШ БЎЙИЧА АЙРИМ
ХОРИЖИЙ ДАВЛАТЛАР ТАЖРИБАСИ .....

221-226

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ*Боборахматов Бобир Бўриевич*ЕНГИЛ АТЛЕТИКАНИНГ ЮГУРИШ ТУРЛАРИ БЎЙИЧА КЎП ЙИЛЛИК ТИЗИМЛИ
БОШҚАРИШ ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯСИ .....

227-233

Uraimov Sanjar Ro'zmatovich

BOSHLANG'ICH MAKTAB O'QUVCHILARINING JISMONIY FAOLLIGINI BAHOLASH .....

234-238

*Shamuratov Jasur*O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA JISMONIY TARBIYA DARS JARAYONLARINI
TAKOMILLASHTIRISHDA YANGICHA PEDAGOGIK YONDASHUV .....

239-243

*Fedotova Kristina Anatolevna*THE SIGNIFICANCE OF INTEGRATING LANGUAGE SKILLS IN THE PROCEDURE OF THE
ENGLISH LANGUAGE TEACHING .....

244-250

*Устоев Абдураззоқ Қурбонович*ЮҚОРИ МАЛАКАЛИ КУРАШЧИЛАРНИ ТАЙЁРЛАШ ЖАРАЁНИДА ПСИХОЛОГИК ҚЎЛЛАБ-
ҚУВВАТЛАШ .....

251-256

Ismoil Rustamov

CHOLG'U IJROCHILIGIDA DOIRA USULLARNING AHAMIYATI .....

257-263

*Erkaboyev Oybek Muhammadjonovich*X VA XI SINIF O'QUVCHILARINING JISMONIY TAYYORGARLIGINI CHAQIRUVGA QADAR
BOSHLANG'ICH TAYYORGARLIK-2021 TESTLARI BILAN QIYOSIY BAHOLASH .....

264-268

*Usmanova Dilnoza Muratovna*THE ROLE OF PROJECT METHODS IN REVEALING CREATIVITY OF ENGLISH
TEACHER .....

269-275

*Atabayeva Mavjuda Rustamovna*O'ZBEKISTON TABIIY GEOGRAFIYASINI O'QITISHDA KLASSTER METODI ORQALI TANQIDIY
FIKRLASH KO'NIKMASINI SHAKLLANTIRISH .....

276-282

*Fayzullayeva Madina Abdumo'min qizi*TA'LIM KLASSTERI SHAROITIDA TA'LIM JARAYONINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA
TASHKIL QILISH VA RIVOJLANTIRISHNING METODIKASI .....

283-289

Salimova Shahlo Sayfulloyevna

BO'LAJAK TEXNOLOGIYA O'QITUVCHILARINI MAKTABDA PSIXOLOGIK XAVFSIZ TA'LIM MUHITINI LOYIHALASH UCHUN TAYYORLASH 290-296

Matchanova Nargiza To'liqinova

O'ZBEKISTONDA XORIJIY TALABALARNING IJTIMOY MOSLASHUV MUAMMOLARI 297-304

Erkaboyeva Feruz G'ayratovna

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI TARBIYALANUVCHILARNING OG'ZAKI NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA O'YIN VA O'YINCHOQLARNING O'RNI 305-309

Bozorova Aziza Saidmurot qizi

MAKTAB O'QUVCHILARIDA EKOLOGIK TA'LIM MASALALARI (boshlang'ich ta'lim misolida) 310-315

Сулайманова Дилдора Назаровна

КРЕАТИВ ТАФАККУР ТУШУНЧАСИНИНГ ФАЛСАФИЙ ВА ПЕДАГОГИК МАНБАЛАРДАГИ ТАЛҚИНИ 316-325

09.00.00 – СИЁСИЙ ФАНЛАР

Фаррух Эшмаматов Эшқобил ўғли

СИЁСИЙ МАФКУРА – ЖАМИЯТ РИВОЖИ ВА ШАХС ФАОЛИЯТИНИНГ АМАЛИЙ АҲАМИЯТИНИ БЕЛГИЛАБ БЕРУВЧИ МУҲИМ ҒОЯЛАР ТИЗИМИ СИФАТИДА 326-334

08.00.00- Иқтисодиёт фанлари

Bahodirov Shohruh Bahodir o'g'li
SamDU Kattaqo'rg'on filiali
"Biznesni boshqarish" kafedrasasi assistenti
E-mail: shohruhbohodirov94@mail.ru
Tel:+998933335313

O'ZBEKISTONDA TURIZM XIZMATLARI BOZORINING RIVOJLANISHI VA UNING MAKROIQTISODIY KO'RSATKICHLARGA TA'SIRI

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekistonda turizm xizmatlari bozorining rivojlanishi va uning makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'sirining muhim jihatlarini tavsiflovchi ko'rsatkichlari, ya'ni turistik xizmatlar eksporti hajmi, YalMdagi turizm hajmi, davlat xarajatlari dinamikasi, turizm sohasiga kapital qo'yilmalar hajmi dinamikasi holati tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: xalqaro turizm xizmatlar bozori, YalMdagi turizm hajmi, turistik xizmatlar eksporti, turizm sohasiga sarflangan davlat xarajatlari dinamikasi, turizm sohasiga kapital qo'yilmalar hajmi.

Баходиров Шахрух
Каттакурганский филиал СамДУ
Ассистент кафедры «Управление бизнесом»

РАЗВИТИЕ РЫНКА ТУРИСТСКИХ УСЛУГ В УЗБЕКИСТАНЕ И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОКАЗАТЕЛИ

Аннотация. В данной статье приведены показатели, характеризующие важные аспекты развития рынка туристических услуг Узбекистана и его влияние на макроэкономические показатели, то есть объем экспорта туристических услуг, объем туризма в ВВП, динамику состояния расходов, проанализировано состояние динамики объема капитальных вложений в туристическую отрасль.

Ключевые слова: международный рынок туристических услуг, объем туризма в ВВП, экспорт туристических услуг, динамика государственных расходов на туризм, объем капитальных вложений в туризм.

Bahodirov Shahruxh
SamSU Kattakurgan branch
Assistant of the "Business Management" department

DEVELOPMENT OF TOURISM SERVICES MARKET IN UZBEKISTAN AND ITS EFFECT ON MACROECONOMIC INDICATORS

Abstract. This article presents indicators that characterize important aspects of the development of the tourism services market in Uzbekistan and its impact on macroeconomic indicators, that is, the volume of exports of tourism services, the volume of tourism in GDP, the dynamics of the state of expenditures, the state of dynamics of the volume of capital investments in the tourism industry is analyzed.

Key words: international market of tourism services, volume of tourism in GDP, export of tourism services, dynamics of government spending on tourism, volume of capital investments in tourism.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SP1342V3SI3Y2023N17>

Kirish. Xalqaro turizm xizmatlar bozorini raqamli texnologiyalar asosida rivojlantirish masalalariga e'tiborning ortishiga sabab, turizmning keng ko'lamli va yuqori daromadli faoliyat turi sifatida iqtisodiy ahamiyatining ortib borishi bilan bog'liq bo'lib, Global iqtisodiyotning muhim sektori sifatida turizm sanoatining jahon YaIMdagi ulushi mos tarmoqlardagi multiplikativ samarani hisobga olgan holda 6% ni tashkil etmoqda. Iqtisodiyotning turizm tarmog'i jahonda ish bilan bandlikning 6-7 % ini ta'minlovchi ish joylarini yaratishda etakchilik qilmoqda. Xalqaro turistik tashkilot (UNWTO) ma'lumotlariga ko'ra, turizm dunyo bo'yicha xizmatlar eksportining 30 % ini ta'minlaydi [1].

Jahonda turizm xizmatlar bozorini rivojlantirish, turizm raqamli texnologiyalardan keng foydalanish va innovatsion usullarini joriy etish, iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish hamda uning investitsiya muhiti jozibadorligini oshirish yo'nalishlarida qator ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. Bu jarayonda turizm xizmatlar sohasining rivojlanish yo'nalishlarini belgilash va milliy iqtisodiyotda turizmni rivojlantirish modelini ishlab chiqishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Jahonda turizm sohasida raqamli texnologiyalardan foydalanish shartlari va ularning samarali echimlarini izlashga qaratilgan tadqiqotlarini o'tkazish hozirgi davrda ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

Bugun butun dunyo nazari yangi O'zbekistonning 2022–2026 yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning ettita ustuvor yo'nalishi bo'yicha Taraqqiyot strategiyasini amalga oshirishga qaratilgandir. Strategiyaning "Milliy iqtisodiyotni rivojlantirish, uning o'sish sur'atlarini zamon talablari darajasida ta'minlash"ga bag'ishlangan uchinchi ustuvor yo'nalishida raqamli iqtisodiyotni asosiy "drayver" sohaga aylantirib, uning hajmini kamida 2,5 baravar oshirishga qaratilgan ishlarni olib borish. Dasturiy mahsulotlar industriyasi hajmini 5 marta, ularning eksportini esa 10 marta oshirib, 500 mln. dollarga etkazish vazifasi qo'yilgan. Ushbu vazifalardan kelib chiqqan holda kelgusi besh yilda turizm xizmatlarini kamida 5 barobarga oshirish kabi aniq maqsadlar kelirilganligi ushbu mavzuning dolzarbligi belgilaydi [2].

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. R.A.Yurik: "Bozor – bu ayirboshlash munosabatlari yoki sohasi bo'lib, turizm bozorida mazkur jarayonlar predmeti turli turizm industriyasining mulk shaklidagi korxonalari (mehmonxonalar, restoranlar, transport korxonalari, maishiy xizmatlar, turlarni tashkil qilish va o'tkazuvchi sub'ektlar) turistlarining turli xil ehtiyojlarini qondirish bilan bog'liq munosabatlarni o'z ichiga oladi"[3], degan ta'rifni bergan. Shuningdek, R.A.Yurikning ilmiy maqolasida turizm bozori haqida quyidagicha ta'rif berilgan: "Turizm bozori – turistik xizmatlar iste'molchilari va sotuvchilari o'rtasidagi munosabatlarni aks ettiruvchi mexanizm yoki institutdir"[3]. An'anaviy tovar bozorlaridan farqli ravishda turizm bozorida turistik tovarlar ishlab chiqaruvchidan iste'molchilar tomon harakatlanmaydi. Aksincha, iste'molchilar turli xizmatlarni xarid qilish yoki oldindan buyurtma qilish uchun sotuvchilar tomon harakatlanadi.

Turizm xizmatlar bozori to'g'risida boshqa tushunchalar ham mavjud. Masalan, rossiyalik olim V.A.Kvartalnov fikriga ko'ra: "Turizm bozori – turistik mahsulotning pulga ayirboshlanishi hamda pul mablag'lari oqimi va turistik mahsulot oqimiga bo'lgan talab va

taklif muvozanatini ta'minlashga qaratilgan iqtisodiy vositalar tizimidir"[4], degan ta'rif berilgan. Ushbu ta'rif bozor munosabatlariga asoslangan iqtisodiyotga mos keladi, chunki turistik mahsulotga bo'lgan talabning o'ziga xosligi iste'molchilar (turistlar) bilan bog'liq bo'lib: turistik ehtiyojga ega ekanligi va sayohat qilish istagida bo'lgan, yuqori xarid qobiliyatiga ega ekanligi, betakror servis va turlarga ehtiyoj sezishi bilan izohlanadi. Turizm va turizm bozori rivojlanishi iqtisodiy jihatdan katta ahamiyatga ega bo'lib, ko'pgina iqtisodiy muammolarni echish imkonini beradi va iqtisodiyotning boshqa tarmoqlari rivojlanishini ham rag'batlantiradi.

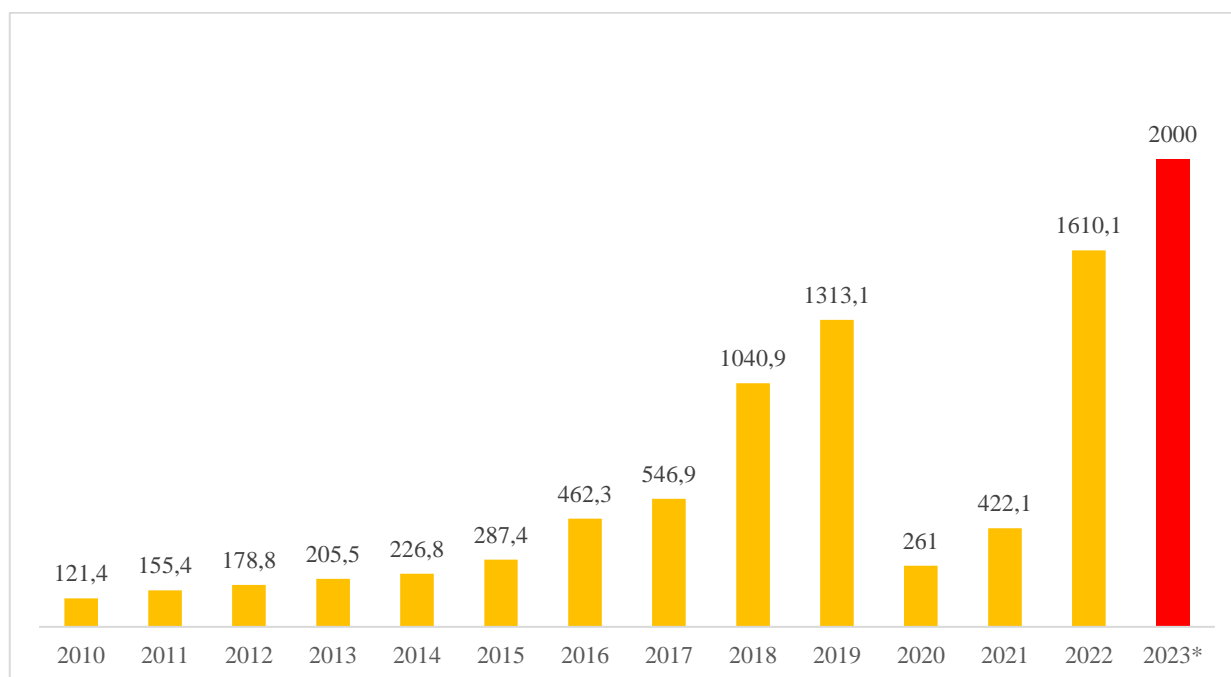
Shu bois, B.Sh.Safarovni ham ta'rif mavjud, unga ko'ra: "Turizm xizmatlar bozori – turizm mahsulotlarini sotuvchi va xaridorlar uchrashadigan hudud bo'lishdan tashqari, ushbu sub'ektlar maqsadlarini muvofiqlashtiruvchi vosita, turistik mahsulot tarqalishini ta'minlovchi, mahsulotni yaratuvchi va xarid qiluvchilar orasidagi iqtisodiy munosabatlar faollashadigan maydon hisoblanadi" [5]. Bu ta'rifga asosan, turistik mahsulotning har bir iste'molchisi yoki ishlab chiqaruvchisining o'z iqtisodiy manfaatlar mavjud bo'lib, ular o'zaro mos kelmasligi mumkin. Mos kelgan taqdirda ular o'rtasida oldi-sotdi bitimi tuziladi. Shuning uchun bozor ishlab chiqarish va iste'mol jarayonida manfaatlar uyg'unligini ta'minlovchi o'ziga xos mexanizm bo'lib, muayyan xo'jalik yurituvchi sub'ekt (turoperator, turagent)ning mahsulotlariga manfaaddor bo'lgan boshqa sub'ektlarning xarid qilish yoki buyurtmalarni shakllantirish jarayonini ifodalaydi.

Natijalar. Bugungi kunda O'zbekistonda turizm sohasini tubdan isloh qilish jarayoni yo'lga qo'yilgan bo'lib, uning asosiy maqsadi turizmni milliy iqtisodiyotni rivojlantirishning strategik tarmog'iga aylantirish, diversifikatsiyalash jarayonini ta'minlash va hududlarning iqtisodiy rivojlanishiga erishishdan iborat.

Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoev 2019 yilda ijtimoiy sohadagi ustuvor vazifalarni belgilash jarayonida "turizm sohasini rivojlantirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlarni qabul qilish, investitsiyalar jalb qilish va kadrlar salohiyatini oshirish" zarurligini ta'kidlab o'tdi.

Qo'yilgan maqsadlarni amalga oshirish, shuningdek, turizmning rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratib berish maqsadida 2019-2025 yillarda O'zbekiston Respublikasida turizmni rivojlantirish konsepsiyasi qabul qilindi va unda turizm sohasining amaldagi holati tahlil qilingan, asosiy maqsadlar belgilangan hamda tarmoqni rivojlantirishning asosiy bosqichlari belgilab berilgan.

BTT ma'lumotiga ko'ra, turistik xizmatlar importi va eksporti bo'yicha xalqaro operatsiyalar haqidagi ma'lumotlarda fuqarolarning davlat chegarasini kesib o'tgan taqdirdagina hisobga olinishi va bitta turistga to'g'ri keluvchi normativ xarajatlar miqdorining shaffofligi va etarli ma'lumotlarga ega bo'lishlik zaruriy shartdir. 2022 yil oxiriga qadar turistik xizmatlar eksporti ko'rsatkichi 1 610 102 AQSh dollariga yetgan. Bu 2021 yilga (422 089 AQSh dollariga) nisbatan 3,8 martaga o'sgan (1-rasm).

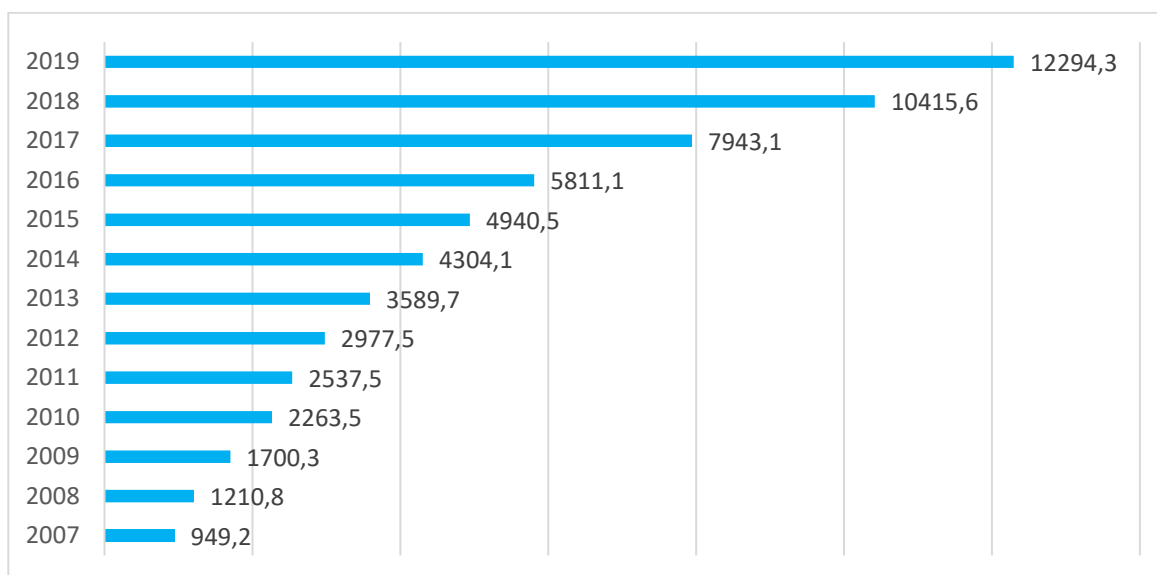
1-rasm. O'zbekiston Respublikasida 2010-2022 yillarda turistik xizmatlar eksporti hajmi dinamikasi (mln. AQSh dollari) 2023 yilga rejalashtirilgan asosiy ko'rsatkichlar

Xalqaro ekspertlar tomonidan berilgan kapital sig'imi ko'rsatkichiga ko'ra, O'zbekiston to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni kiritish bo'yicha jozibador mamlakat hisoblanadi. Mamlakat 2017-2019 yillarda tadbirkorlik muhitini tubdan yaxshilash bo'yicha doimiy islohotlar o'tkazib borayotgan mamlakatlar qatoriga kiritildi. Biroq, mamlakatning qator ko'rsatkichlari etarli darajada emasligi mamlakatning turizm xizmatlar bozorida xorijiy investorlar uchun jozibadorligini pasaytiradi va yangi ishlab chiqarish loyihalarini kiritish, biznesni qayta tashkil etish va takomillashtirishga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Joriy holatni tahlil qilish shuni ko'rsatmoqdaki, turizmning asosiy ko'rsatkichlarining ijobiy dinamikasi kuzatilmoqda. 2019 yilda YaIMdagi turizm hajmi 2018 yilga nisbatan 18 % ga o'sib 12294,3 mlrd. so'mga etdi (2-rasm). Ushbu raqamlar sohada o'tkazilgan islohotlarning samarali ekanligidan dalolat bermoqda.

Hukumat tomonidan, 2025 yilda turizm industriyasining mamlakat iqtisodiyotidagi ulushi ortib bormoqda va uning ulushini 5% etkazish ko'zda tutilmoqda.

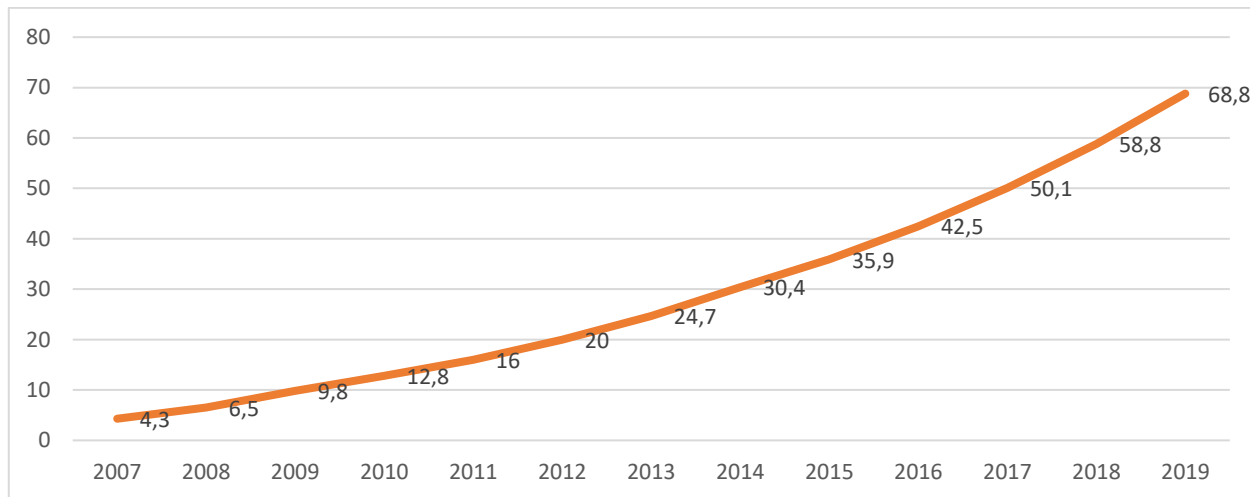
O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan tub o'zgarishlar ahamiyatlidir. Keyingi to'rt yil mobaynida mamlakat fuqarolarning turmush darajasini yaxshilash va ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotga sezilarli darajada erishdi desak mubolag'a bo'lmaydi. Bular albatta keng qamroqli islohatlar samarasidir.

2-rasm. O'zbekiston Respublikasida 2007-2019 yillarda YaIMdagi turizm hajmining dinamikasi (mlrd. so'm, nominal narxda)*

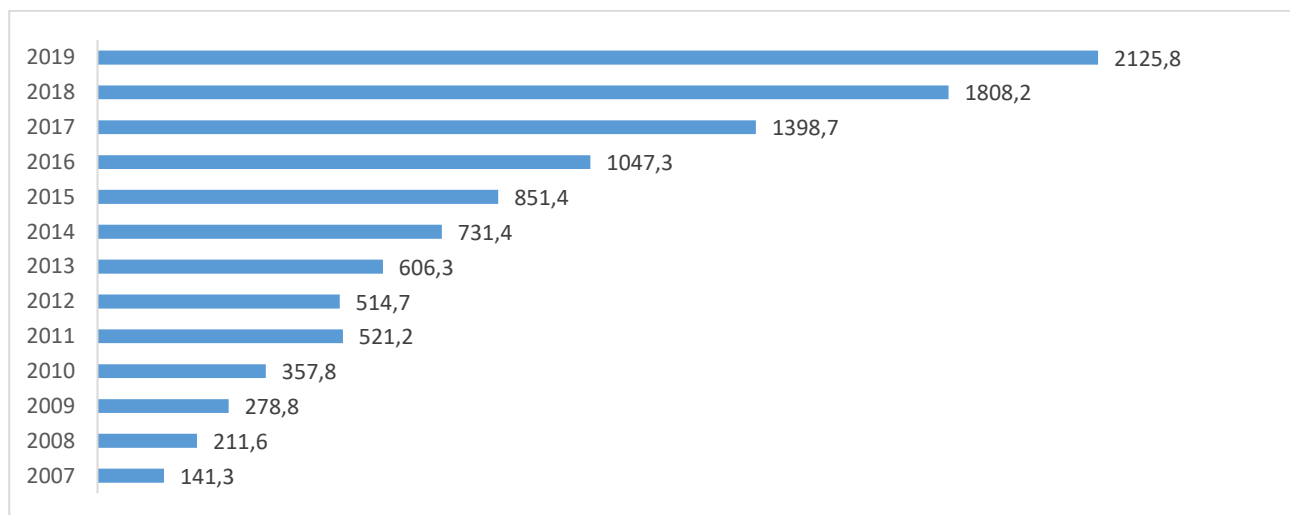
* knoema.ru [Mirovoy atlas dannyx] ma'lumotlar bazasidagi so'ngi 2020-2021-2022 yillarning ko'rsatkichlari keltirilmagan.

O'zbekiston hukumati byudjet shaffofligi, davlat moliyasini boshqarish tizimining ishonchligi va ochiqqligini, soliq tizimining soddalashtirilishiga hamda soliq yukining pasayishiga keng ma'noda erishdi desak mubolag'a bo'lmaydi.

3-rasm. O'zbekiston Respublikasida turizm sohasiga 2007-2019 yillarda sarflangan davlat xarajatlari dinamikasi (mlrd. so'm nominal narxda)

Birgina 2007 yildan 2019 yilgacha bo'lgan davrda turizm sohasiga sarflangan davlat xarajatlari 16 marotaba ortib 68,8 mlrd. so'mni tashkil qilganligi buning isbotidir (3-rasm). Shuningdek, mazkur davrda davlat moliyasini boshqarish tizimining taraqqiyot yo'nalishi ham barchamizni hayratga solishi hech kimga sir emas.

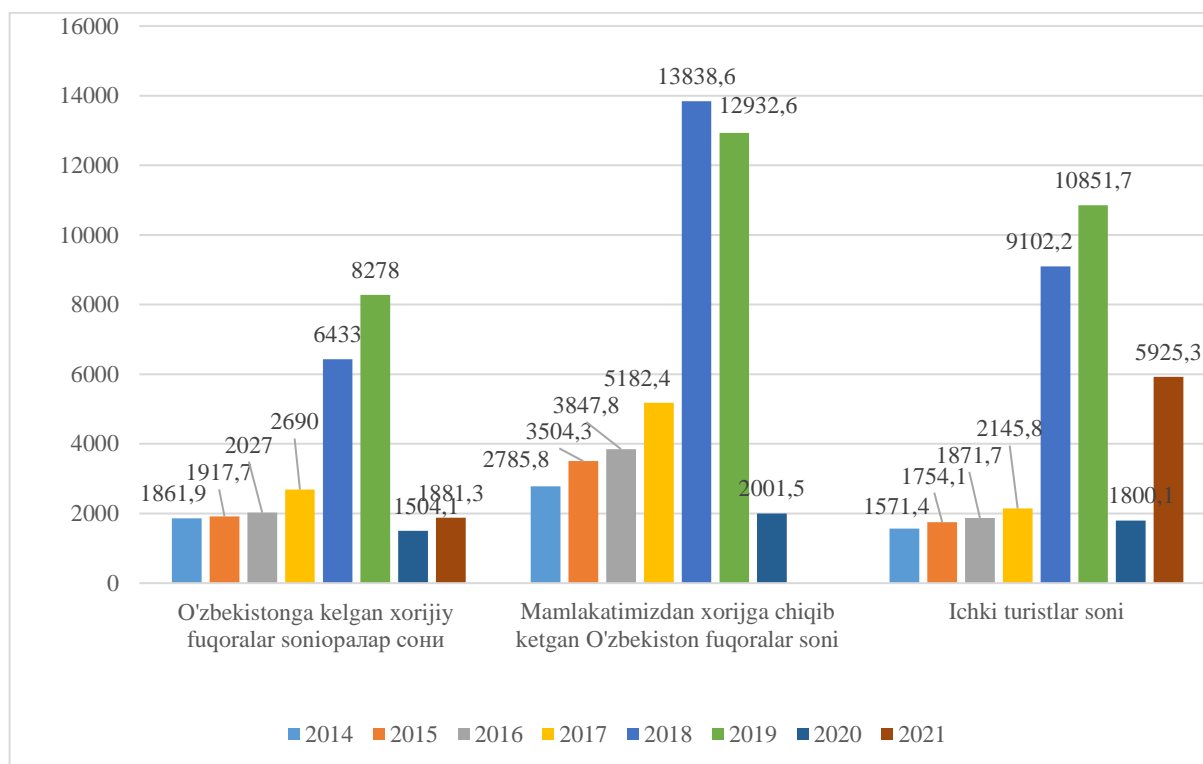

4-rasm. O'zbekiston Respublikasida 2007-2019 yillarda turizm sohasiga kapital qo'yimlar hajmi dinamikasi (mlrd. so'm nominal narxda)

2019 yilda turizm sohasiga kapital qo'yimlar hajmi 2125,8 mlrd. so'mdan ortib ketdi. Bu 2007 yilga nisbatan 15 marotaba ko'p demakdir (4-rasm). Bugungi kunda transport va turizm infratuzilmasi, shu jumladan, axborot texnologiyalari, xodimlarni o'qitish hamda hududlar marketing ham investitsiyalarga muhtoj. BTT ma'lumotiga ko'ra, kapital qo'yimlar hajmining ortib borishi, boshqa maqsadlarda hududlarda turistlarni jalb qilish ko'zda tutilmagan hududlar uchun juda muhim bo'lib, samarali va serdaromad strategiya bo'lishi mumkin. Kiruvchi mamlakatlar bilan hamkorlikni kuchaytirish, viza olish tartibini yanada engillashtirish zarur. Markaziy Osiyo bo'ylab yagona turistik viza rejimini joriy etish hududlarga turistlar oqimining kuchayishini ta'minlashi mumkin.

O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning strategik maqsadi aholining turistik ehtiyojlarini maksimal qondirish, muayyan hududning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotini ta'minlashga xizmat qiladigan, ishtirokchilarning ijtimoiy-iqtisodiy va ekologik manfaatlarini uyg'unlashtirgan holda kompleks rivojlanishga imkon beradigan hamda jahon bozorlarida raqobatbardosh turmahsulot yaratishga qaratilgan. Bu avvalo Samarqand, Toshkent, Buxoro, Xorazm, Qashqadaryo viloyatlari va Farg'ona viloyati, shu jumladan Tashkent shahri kabi turizm etakchi rol o'ynaydigan hududlarga talluqlidir.

Respublikaga turistlar oqimini ko'paytirish, turizmni iqtisodiyotimizning eng muhim tarmog'iga aylantirish, yurtimizning madaniy-tarixiy merosi va tabiiy boyliklarini keng targ'ib qilishga qaratilgan qator hukumat qarorlari va dasturlari qabul qilindi. Mazkur hukumat tomonidan qabul qilingan chora-tadbirlar, turizm xizmatlarini erkin valyuta konvertatsiyasi manbai va YaIM ni to'ldirish uchun muhim zahira ekanligi bilan belgilandi. O'zbekistonda turizm sohasini jadal rivojlantirishga qaratilgan hukumat qarorlari va dasturlarning ijobiy natijalari 5-rasm va 1-jadvalda ko'rsatilgan.

5-rasm. O'zbekiston Respublikasi turizmning o'zgarish ko'rsatkichlari (ming kishi) hisobida

5-rasm va 1-jadval ma'lumotlariga ko'ra keyingi ikki yilda O'zbekiston Respublikasiga tashrif buyuruvchi xorijiy fuqarolar dinamikasi sezilarli darajada ortgan. Bu raqam 2017 yilda 2,6 mln. kishini tashkil etgan bo'lsa, 2018 yilda 6,4 mln, 2019 yilda 8,3 mln kishini tashkil qilgan, ushbu davr mobaynida tashrif buyuruvchilar soni 2,9 martaga ortgan. Respublikaga tashrif buyuruvchi xorijiy fuqarolarning eng katta oqimini quyidagi mamlakatlar: Qozog'iston - 2456,9 ming kishi (kelganlarning umumiy sonining 29,6%), Tojikiston - 2389,4 (28,8%), Qirg'iziston - 1533,6 (18,4%), Rossiya - 592,4 (7,1%). Uzoq xorijdan eng katta oqim Turkiyadan - 107,9 ming kishi (1,3%), Xitoydan - 61,8 (0,7%), Janubiy Koreyadan - 40,6 (0,5%), Hindistondan - 32 ming kishi (0,3%), Germaniya - 28,9 (0,3%) va Yaponiya - 25,2 ming kishi (0,3%).

1-jadval

O'zbekiston turizm sohasini 2016-2022 yillardagi rivojlantirishning asosiy ko'rsatgichlari

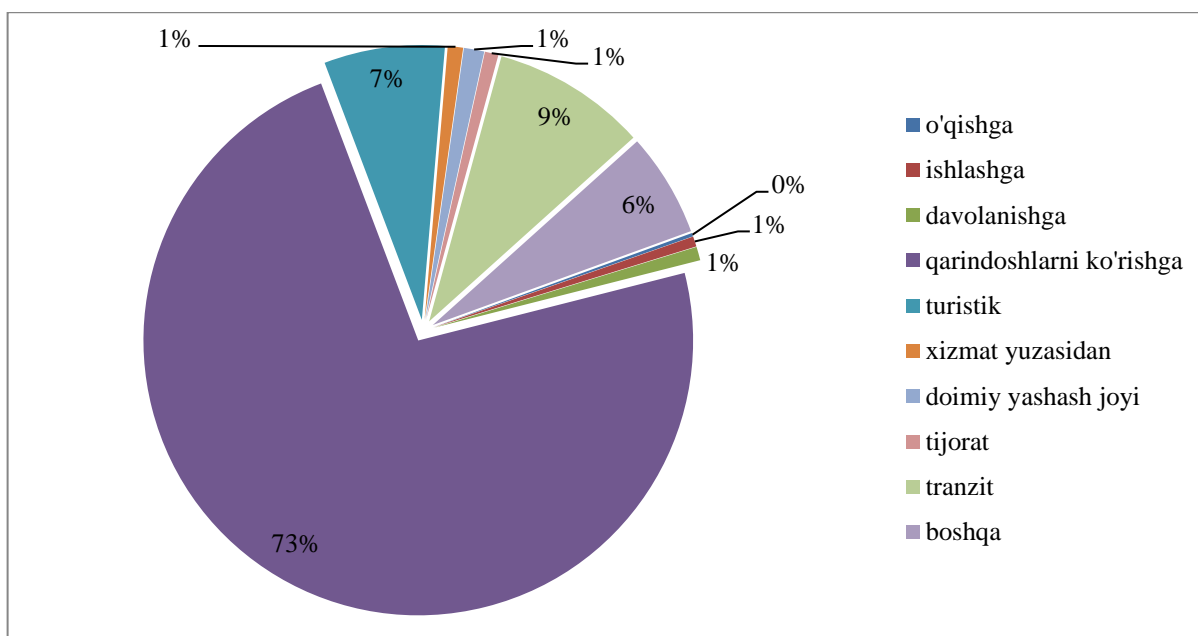
Ko'rsatgichlar nomlari	O'lchov birligi	2016 y.	2017 y.	2018 y.	2019 y.	2020 y.	2021 y.	2022 y.
O'zbekistonga kelgan xorijiy fuqoralar soni	ming kishi	2027,0	2690,0	6433,0	8278,0	1504,1	1801,1	5201,1
Shulardan turizm maqsadida	ming kishi	175,5	203,6	456,8	1043,7	129,3	156,3	1231,3
Ichki turistlar soni	ming kishi	1871,7	2145,8	15493,1	16100,0	1800,1	6010,1	11312,1

Turistik faoliyatni amalga oshirgan (turpaket sotilgan) tashkilotlar	Birlik	433	449	493	517	337	368	408
---	--------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

O'zbekiston Respublikasiga 2022 yilda kiruvchi fuqarolarining yoshi bo'yicha taqsimotini tahlil qilganimizda, asosiy kontingent 0-18 yoshdagilar 13,8 %ni, 31-55 yoshdagi shaxslarni tashkil qilgan (49,6 %), 19-30 yosh – 16,2 %, 55 yosh va undan kattlar – 20,4 %.

O'zbekistonga 2022 yilda tashrif buyurgan xorijiy fuqarolarning maqsadlar bo'yicha tarkibi 6-rasm bo'yicha eng katta ulushni 73,2 % qarindoshlarnikiga tashrif buyurish maqsadi tashkil qilmoqda. Keyingi o'rinlarda tranzit maqsadi – 9,1 % va bevosita turistik maqsadda kelganlarga – 7,1 % to'g'ri kelmoqda. Eng kam ulushlarni doimiy yashash – 1,2 %, xizmat bo'yicha kelganlar– 0,9 %, davolanish -0,8 %, tijorat – 0,8 %, ishlash – 0,6 %, o'qish – 0,2 % maqsadida kelganlar va boshqa maqsadda kelganlar 6,1 % ga to'g'ri kelmoqda.

6-rasm. O'zbekistonga 2022 yilda tashrif buyurgan xorijiy fuqarolarning maqsadlar bo'yicha tarkibi

Dunyoda, amalga oshirilayotgan turistik tashriflar qiyosiy tahlili shundan dalolat beradiki, tashriflar asosan sayyohlik, ya'ni dam olish maqsadida qilingan. Rossiya va O'zbekistonda bu turdagi sayyohlik tashriflari 10 va 7,1% ni tashkil qilmoqda.

Mamlakatimiz bo'yicha 2022 yilda quyidagi tendensiya kuzatildi tashrif buyurganlarning aksariyati 53,1 % (3413,3 ming kishi) erkaklar, 46,9 % (3019,6 ming kishi) ayollar hissasiga to'g'ri keldi. Shu bilan bir qatorda O'zbekiston Respublikasi fuqarolari erkaklarning xorijiy mamlakatlarga chiqishi 57,8 % (8002,6 ming kishi), ayollar – 42,2 % (5836,0 ming kishi) ni tashkil etgan.

2-jadval

Turistik tashriflarning maqsadlarga ko'ra tasniflanishi

Sayohatlarning maqsadiga ko'ra	Dunyoda	Rossiyada	O'zbekistonda
Turistik	51%	10%	7,1%
Tadbirkorlik(xizmat doirasida) va tijorat	15%	12%	2,9%
Qarindoshlarga tashrif bilan dam olish	27%	73%	73,2%
Boshqa maqsadlarda	7%	5	16 %

Mamlakatimizda ichki turizmni jadal rivojlantirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ichki turizmni jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida" 2018 yil 7 fevraldagi PQ-3514-son qarori qabul qilindi. Unga ko'ra "O'zbekiston bo'ylab sayohat qil!" ichki turizmni rivojlantirish dasturini amalga oshirish bo'yicha amaliy chora-tadbirlar rejasini tasdiqlandi va bugun amalga oshirilmoqda. Natijada O'zbekiston Respublikasi davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlarga ko'ra ichki turizmni rivojlantirish dastur doirasida mahalliy turistlar sonini besh yil davomida deyarli o'n baravarga – 1,5 milliondan 13 millionga oshgani ma'lum bo'lmoqda.

Ushbu natijalarga erishishda Prezidentimiz tomonidan "O'zbekiston respublikasi turizm salohiyatini rivojlantirish uchun qulay sharoitlar yaratish bo'yicha qo'shimcha tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida" 2018 yil 3 fevraldagi PF-5326-son qabul qilgan Farmonlari muhim ahamiyatga ega bo'ldi. Unga ko'ra 30 kun muddatga Isroil, Indoneziya, Koreya Respublikasi, Malayziya, Singapur, Turkiya va Yaponiya fuqarolariga vizasiz rejim o'rnatildi. Hozirgi vaqtda vizasiz rejimdan Ozarbayjon, Armaniston, Belarus, Gruziya, Qozog'iston, Moldova, Rossiya, Ukraina va Qirg'iziston kabi 9 ta mamlakat fuqarolari foydalanmoqdalar (60 kungacha).

O'zbekiston Respublikasida turizm zamonaviy holatining tahlili, keyingi yillarda ushbu soha barqaror va jadal suratlar bilan rivojlanishini ko'rsatmoqda. Ayniqsa, ichki turistik oqimning yillik o'sish surati kuzatilmoqda. Mamlakat ichida turistik xizmatlarga bo'lgan talabning keskin o'sishi mamlakat ichida kichik mehmonxonalar, kurort joylarda va asosan Toshkent shahri, Samarqand, Buxoro va shu kabi yirik shaharlarda xalqor toifadagi mehmonxonalarining qurilishi, mamlakatimiz mehmonxonalarining zanjiri shakllanishiga xizmat qilmoqda. Xorijiy va mahalliy investorlar tomonidan mehmonxonalar qurilishi bo'yicha investitsiyalar hajmining keskin ko'payishi kuzatilmoqda. Bunda asosiy investitsion takliflar mamlakatimiz hududlarida mehmondorchilik biznesini rivojlantirishga qaratilmoqda.

Shunday qilib, davlatning faol investitsiya siyosat hududlarda investitsion jozibadorlikni oshirish, ijtimoiy-iqtisodiy vaziyatni yaxshilash hamda mahalliy aholining turmush darajasini oshirishda ijobiy natijalarini bermoqda.

Xulosa. Ayni vaqtda turizm xizmatlarini rivojlantirish, uning iqtisodiy samaradorligini oshirish muhim masalalardan biri bo'lib hisoblanadi. Magistrlik dissertatsiya ishimiz natijasida turizm xizmatlari jadal rivojlanib borayotgan bir vaqtda, turizmning iqtisodiy samaradorligini oshirishda bir qator omillar ta'sir ko'rsatishi aniqlandi va bu omillarni o'rganib chiqqan holda, iqtisodiy samaradorlikni oshirishda quyidagi takliflarni ishlab chiqdik:

qanaqa turistik xizmatlarni qanday yo'nalishlarda ishlab chiqish;

xizmatlar paketini qanday turistik xizmatlar va qancha xarajatlar asosida shakillantirish;

yaratilajak xizmatlar paketi qanday turistlar yoki turistlar guruhi uchun yaratilishi lozimligi;

turistik bozor talablariga javob beruvchi yuqori sifatli xizmat ko'rsatishda eng kam xarajatlar bilan xizmat ko'rsatishning maksimal hajmini ta'minlovchi, optimal xizmat ko'rsatish jarayonini tanlash;

turistlar talabini qondirishga yo'naltirilgan turmahsulotni sotish va yuqori daromad (foyda) olish;

zamonaviy turistik majmualar bunyod etish, ularni xalqaro standartlarga moslashtirish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish;

yirik xorijiy firmalar bilan turistik xizmat ko'rsatishning yangi innovatsion shakllari tashkil qilish;

jahonda keng tarqalgan internet tarmoqlaridan turmahsulotlarni reklama qilishda unumli foydalanish yo'llari ishlab chiqish;

xorijiy davlatlar bilan turizm sohasidagi hamkorlik aloqalari mustahkamlanishini.

Yuqorida keltirilgan bu muammolarni hal qilish, ya'ni ularning echimlarini topish o'z-o'zidan hal bo'lmaydi. Buning uchun ularni hal qilish usullari va mexanizmlarini to'g'ri tanlash, turistlar ehtiyojlarini to'la qondirish yo'llarini izlash, yuqori samarali xizmatlar yaratishni tashkil qilish va uni boshqarishni to'g'ri yo'lga qo'yish, joylashtirish, ovqatlantirish, transport va shu kabi turistik faoliyat bilan shug'ullanuvchi tashilotlar bilan aloqalarni yo'lga qo'yish va yaxshilash, xizmat ko'rsatuvchilar va turistlar o'rtasidagi munosabatlarni takomillashtirish kabi bir qator masalalarni hal qilish zarurati tug'uladi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. <https://www.unwto.org>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-60-sonli "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" gi farmoni. 28.01.2022 yil.
3. Юрик Р.А. Анализ современного состояния Российского рынка туристских услуг. "Маркетинг в России и за рубежом" – 2005. №2.
4. Квартальнов В.А. Туризм. - М.: Финансы и статистика, 2002. – 320с.
5. Сафаров Б.Ш. Миллий туризм хизматлар бозорини инновацион ривожлантиришнинг методологик асослари // Монография. –Т.: «Фан ва технология» нашриёти, 2016. - 184 б.
6. knoema.ru [Мировой атлас данных] маълумотлари асосида тайёрланди.
7. <https://russian.doingbusiness.org/ru/rankings>
8. O'zbekiston Respublikasi davlat statistika qo'mitasining ma'lumotlari asosida tayyorlandi

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/3 (3)-2023 йил

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
масъулияти чекланган жамият

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).